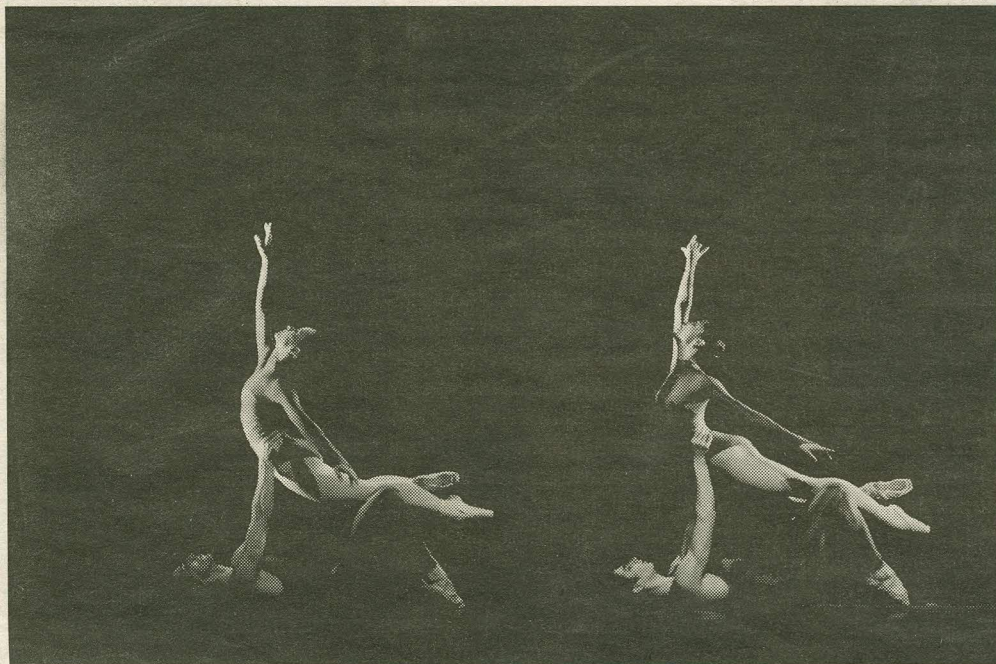

Noored tantsukriitikud proovisid kätt

Rahvusooper Estonia kuulutas novembris välja konkursi parima noore tantsukriitiku leidmiseks. Kriitikud külastasid lühiballettide õhtut, mille raames jõudis lavale kolm kaasaegset balletti: Nils Christe „Enne öö saabumist”, Tiit Härmi „Pelléas ja Mélisande” ning Uwe Scholzi „Teine sümfoonia”. Võistlusele laekus 22 tööd, mida hindasid Toomas Edur ja Age Oks, Tiiu Randviir, Kristiina Garancis, Anneli Sihvart, Ülla Veerg ja Anu Pörk. Kolmele auhinnalisele kohale jõudsid Tallinna ülikooli 19aastane koreograafiaüliõpilane **Monika Tomingas**, Tartu ülikoolis kommunikatsioonijuhtimist ja teatriteadust õppiv **Kertu Hool** ja Viljandi kultuuriakadeemia kultuurikorralduse eriala tudeng **Merli Antsmaa**. Parimad saavad autasuks kutsed rahvusooperi repertuaaris balletilavastuste külastamiseks, võidutöö avaldab Sirp.

„Teise sümfoonia” märksõnaks jääb „täiuslik sünkroonus”.

HARRI ROSPU

Balletiõhtu Estonias

Monika Tomingas

Balletiõhtu koosneb kolmest osast, mis on kõik eripalgelised – emotsioonist muusikani. Kõiki lavastusi ühendab tugev tehniline tase ja koreograafide suurepärase muusikatunnetus.

„Enne öö saabumist”

Nils Christe koreograafia Bohuslav Martinů muusikale. Osades Marika Muiste, Artjom Maksakov, Heidi Kopti, Andrei Mihnevitsš, Eve Andre, Sergei Upkin, Nanae Maruyama, Ingrid Gilden, Kaja Kreitzberg, Aleksandr Prigorovski, Daniel Kirspuu ja Mihhail Jekimov.

Lühiballett valmis 1985. aastal ja esietendus Pariisi ooperiteatris. Christe koreograafia pee-

geldab Martinů II maailmasõja eelõhtul kirjutatud muusikas peituvaid tundeid. Traagiline muusika, väljendub nii tantsijate kehakeeles kui ka näos. Muusika intensiivsuse kasv peegeldub ka imehästi koreograafias ning pidev pinget ja vaibumise vaheldus naelutab publiku pilgud laval toimuvale. Sünkrooniga on vaeva nähtud: paaride liikumine on detailideni välja töötatud, nii ka partnerite vahetus ja liigutuste viimistletus. Tantsijad suudavad suurepäraselt lava täita – tühjuse tunnet ei teki kordagi. Siiski mõjub tantsijate pidev edasi-tagasi liikumine kohati väsitavalt.

Eraldi kiitust väärib kindlasti Keso Dekker, kes on lavastuse kunstnikuna tabanud täpselt õiged värvitoonid, nii lavakujunduses kui kostüümides. Need lisavad etendusele õige kuma, peegeldades olustikku ja õhustikku, mõjumata seejuures liiga rusuvalt.

„Pelléas ja Mélisande”

Tiit Härmi koreograafia Arnold Schönbergi muusikale. Osades Maksim Tšukarjov, Svetlana Danilova ja Anatoli Arhangelski.

Ballett ja muusika on inspireeritud Maurice Maeterlincki samanimelisest romantismiaja suurteosest, näidendist „Pelléas ja Mélisande”. Sama näidend on innustanud nelja helilooja suureteose sündi. Estonia lavale on jõudnud neist kõige vastuolulisema ja ebatraditsioonilisema käekirjaga helilooja oma. Schönbergi muusika tekitab kuulajates väga erinevaid emotsioone. Kuigi seda teost peetakse romantismiaja viimaseks hingetõmbeks, tundub see mulle balletiõhtul kõlanud kahe teise teose kõrval rusuv ja raskepärane. Lavastuski mõjub vastuoluliselt. Kohati on raske aru saada, kas tantsijad tantsivad ideaalselt ja täpselt muusikasse või sellest täiesti mööda. Helikangal paistab olevat palju tõlgendamisvõimalusi. Muusikas puudub sujuvus ja see peegeldub ka koreograafias. Tants tundub kohati liiga konkreetne ja lõpuks hakkavad klassikalise balleti austajatele ja asjatundjatele vastu pidevad kontrapoosid ja tuurid, mida on ka tantsijatel endil keeruline meelde jätta ja sooritada. Siiski on koreograaf muusikas jõulised ja edasiviivad kohad ära tundnud ning suutnud selles peituvat vastuolulisuse pöörata enese kasuks. Näiteks armastajate Pelléas’e ja Mélisande’i duetis, kus muusika toetas koreograafiat suurepäraselt ja paistab, et suutis ka tantsijate soorituse paremini edasi viia ning publikuni tuua. Ka õrnus ja jõulisus oli sama stseeni koreograafias suurepäraselt väljendatud.

Kuigi teos on koreograafiliselt ja tantsijatehniliselt tugev, jäi kohati puudu emotsionaalsest usutavusest. Nii mõjub sisu poolest pingeline stseen, kus Mélisande’i tegelik abi-kaasa rüütel Golaud kahtlustab oma poolvenda Pelléas’d afääris oma naisega, pigem jõuetult õhus pole tunda pinget. Sellises stseenis peaks tantsijate silmist pilduma sädemeid!

Kuigi lühiballetis oli laval maksimaalselt kolm tantsijat, suutsid nad lavaruumi suurepäraselt täita. Selles mängis kindlasti suurt rolli valguskunstniku täpne töö, mis andis balleti minimaalsele kujundusele teise dimensiooni. Kujunduselemendina olid kohati lisatud projektoriga foonile näidatud pildid, paljudki neist sümbolse tähendusega: näiteks ilmusid taustale võimu sümboliseeriv kroon ja ka sõrmus. Samas ei tundnud ma, et see oleks kuidagi lavastusele kaasa aidanud, ja jäi mulje, et see oli lisatud ülinappi kujundusse n-ö augu-täiteks.

oovisid kätt

„Pelléas ja Mélisande”

Tiit Häirmi koreograafia Arnold Schönbergi muusikale. Osades Maksim Tšukarjov, Svetlana Danilova ja Anatoli Arhangeliski.

Ballett ja muusika on inspireeritud Maurice Maeterlincki samanimelisest romantismiaja suurteosest, näidendist „Pelléas ja Mélisande”. Sama näidend on innustanud nelja helilooja suureteose sünni. Estonia lavale on jõudnud neist kõige vastuolulisema ja ebatraditsioonilisema käekirjaga helilooja oma. Schönbergi muusika tekitab kuulajates väga erinevaid emotsioone. Kuigi seda teost peetakse romantismiaja viimaseks hingetõmbeks, tundub see mulle balletiõhtul kõlanud kahe teise teose kõrval rusus ja raskepärane. Lavastuski mõjub vastuoluliselt. Kohati on raske aru saada, kas tantsijad tantsivad ideaalselt ja täpselt muusikasse või sellest täiesti mööda. Helikangal paistab olevat palju tõlgendamisvõimalusi. Muusikas puudub sujuvus ja see peegeldub ka koreograafias. Tants tundub kohati liiga konkreetne ja lõpuks hakkavad klassikalise balleti austajatele ja asjatundjatele vastu pidevad kontrapoosid ja tuurid, mida on ka tantsijatel endil keeruline meelde jätta ja sooritada. Siiski on koreograaf muusikas jõulised ja edasiviivad kohad ära tundnud ning suutnud selles peituvat vastuolulisuse pöörata enese kasuks. Näiteks armastajate Pelléas’e ja Mélisande’i duetis, kus muusika toetas koreograafiat suurepäraselt ja paistab, et suutis ka tantsijate soorituse paremini edasi viia ning publikuni tuua. Ka õrnus ja jõulisus oli sama stseeni koreograafias suurepäraselt väljendatud.

Kuigi teos on koreograafiliselt ja tantsijatehniliselt tugev, jäi kohati puudu emotsionaalsest usutavusest. Nii mõjub sisu poolest pingeline stseen, kus Mélisande’i tegelik abikaasa rüütel Golaud kahtlustab oma poolvenda Pelléas’d afääris oma naiseiga, pigem jõuetult – õhus pole tunda pinget. Sellises stseenis peaks tantsijate silmist pilduma sädemeid!

Kuigi lühiballetis oli laval maksimaalselt kolm tantsijat, suutsid nad lavaruumi suurepäraselt täita. Selles mängis kindlasti suurt rolli valguskunstniku täpne töö, mis andis balleti minimaalsele kujundusele teise dimensiooni. Kujunduselemendina olid kohati lisatud projektoriga foonile näidatud pildid, paljudki neist sümbolse tähendusega: näiteks ilmusid taustale võimu sümboliseeriv kroon ja ka sõrmus. Samas ei tundnud ma, et see oleks kuidagi lavastusele kaasa aidanud, ja jäi mulje, et see oli lisatud ülinappi kujundusse n-ö augu-täiteks.

Minu silmis ei moodustanud lühiballetti kujundus, koreograafia, kostüümid ja muusika kahjuks tervikut. Etenduse mõjuvaim osa oli lõpp, kus loo traagika jõudis ideaalselt vaatajateni.

„Teine sümfoonia”

Uwe Scholzi koreograafia Robert Schumanni muusikale. Osades: Olga Malinovskaja, Artjom Maksakov, Eve Andre, Sergei Upkin ja Estonia balletitrupp.

Euroopa ühe tuntuma koreograafi Uwe Scholzi (1985–2004) abstraktne, kuid emotsionaalselt sügav ja muusikaliselt tundlik koreograafia on võitnud tuntust üle maailma. Esmakordselt 1990. aastal Zürichis etendunud lühiballett on leidnud Estonia lavalaudadel suurepäraselt esitajad.

Erinevalt õhtu eelmistest osadest mõjub Schumanni muusika kergepäraselt ja edasiviivalt. Koreograafia ja muusika (teatri orkestrit juhatas Risto Joost) koostöö on viidud täiuseni, kuid silma paistab ka koreograafi omapärane muusikatunnetus. Koreograafia on tehniliselt väga keerukas, kuid liikumiste kergus teeb selle jälgimise lihtsaks. Lavastuses kasutatud arvukad tõsted on kõik erinevad ja liikumiste sujuv vahetus mõjub värskest. Tantsijate, nii solistide kui trupi omavaheline keemia ja koostöö toob ka saali meeliülendavat hingust. Sümfoonia kõik neli osa teenisid marulise ovatsiooni. Ka tantsijate nägudest saab välja lugeda, et nad naudivad seda esitust täielikult ja kogu hingest.

Koreograafias küll puudub sisu, kuid liikumiste ja tõstete vaatamine hõivab kogu tähelepanu, nii et sellest puudust küll tunda ei jõua. Pigem on aimata koreograafi geniaalsus.

Selle lühiballeti märksõnaks jääb „täiuslik sünkroonsus”, seda nii solistide duettides kui ka kordeballetis. Mõlema osakaal on võrdselt tähtis ja mõjub väga võimsalt. Joonised mõjuvad uuenduslikult ja moodustavad omaette terviku, mille lõpu ja alguse ühendamine mõjub selgelt ja konkreetselt. Erilist kiitust väärrib jällegi valguskunstnik, kes on andnud täiuslikule tervikule veel viimase lihvi.

Pärast etenduse lõppu kostis ka publikust arvamus, et balletitrupp on saanud uue hinguse, mida pole ammu nähtud. Balletiõhtu kujunes tervikuks, selle osade eripalgelisusele vaatamata.